

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Kasper Niemi

Pirkanmaan kuntajakomuutokset

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Insinööri (AMK)

Maanmittaustekniikka

Insinööriytyö

8.9.2021

Tekijä Otsikko	Kasper Niemi Pirkanmaan kuntajakomuutokset
Sivumäärä Aika	35 sivua 8.9.2021
Tutkinto	insinööri (AMK)
Tutkinto-ohjelma	maanmittaustekniikka
Ohjaaja	yliopettaja Aune Rummukainen
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia Pirkanmaan maakunnan kuntajaon muutosta ja maakuntarajojen muutosta 75 vuoden ajan, vuodesta 1946 vuoteen 2021. Lisäksi tarkoitus oli tutustua Pirkanmaan historiaan ja nykytilanteeseen, jotta alueen väestörakenteesta ja maantieteestä saataisiin parempi kuvan kyseessä olevasta maakunnasta.</p> <p>Tavoitteena työllä oli myös selvittää, mikä on kuntien tehtävät ja tarkoitus Suomessa. Työssä on myös käyty läpi yleisiä kuntarakenteen säännöksiä. Tässä selvitetään, kuinka kuntajaon muutos toteutuu, ketkä siitä päättävät, sen määritelmät ja mitkä ovat muutoksen edellytykset sen toteuttamiseksi. Työssä myös tarkastellaan kuntarakenteen muutoksia viime aikoina. Lisäksi otettiin selvää, kuinka uusi SOTE-uudistus on vaikuttanut kuntarakenteen muutokseen ja onko sillä vaikutusta maakuntatasolla.</p> <p>Työssä on hyödynnetty Finlexiä näiden yleisten kuntarakenteiden säännösten selvittämisessä, kuten myös kuntajaon muutoksien seurannassa. Aineistoa näihin Finlexissä on 2000-luvun alkuun asti.</p> <p>Työssä huomataan, kuinka kuntaliitosten määrä on viime vuosikymmenennellä laskenut kaksi kolmannesosaa verrattuna aikaisempiin vuosiin, kun taas maakuntarajojen muutoksien määrä on hiljalleen nousemassa. Into kuntaliitoksiin on vähenemässä, mihin SOTE-uudistuksen tuomalla hyvinvointialueilla voi olla suurikin vaikutus. Kokonaisvaikutus uudistuksella jääkin nähtäväksi opinnäytetyön ajoituksen vuoksi.</p>	
Avainsanat	Pirkanmaa, kuntaliitos, kuntajaon muutos, historia

Author Title	Kasper Niemi Changes in Municipal division of Pirkanmaa
Number of Pages Date	35 pages 8 September 2021
Degree	Bachelor of Engineering
Degree Programme	Land Surveying
Instructors	Aune Rummukainen Principal Lecturer
<p>The aim of this final year project was to study the changes in the division of municipalities of the Pirkanmaa province and the total changes of the Pirkanmaa provincial boundaries. This was done for the last 75- years, from the year 1946 to the year 2021. The project also glanced at the history of Pirkanmaa and the current state of the province, to get a better idea of the geography and the demographic structure of Pirkanmaa.</p> <p>A further goal was to provide information about the roles and the purposes of municipalities in Finland. Furthermore, the project also discussed the general legislation on the municipal structure, such as how a change in the municipal division is carried out, who are the decisionmakers, how it is defined and what the conditions for the approval of the changes are. Furthermore, some of the recent changes in the municipal structure that the forthcoming social and health care reform, SOTE, might have had an effect on were studied.</p> <p>The project showed how the number of changes in the municipal divisions have drastically dropped in the last decade whereas changes in the Pirkanmaa provincial boundaries are steadily rising.</p>	
Keywords	

Sisällys

Lyhenteet

1	Johdanto	1
2	Kuntarakenne	2
2.1	Yleiset säännökset	2
2.2	Kuntarakenteen muutokset	3
3	Pirkanmaan maakunta	4
3.1	Maakunnan historia	4
3.2	Pirkanmaa nykyisin	4
4	Muutokset Pirkanmaalla	6
4.1	Maakuntamuutokset	6
4.2	Kuntajakomuutokset Pirkanmaalla	7
5	Päätelmät	31
	Lähteet	32

Lyhenteet

KieliL

Kielilaki

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä selvitetään Pirkanmaan maakunnan kuntajakoa sekä maakunnanrajojen muutosta 75 vuoden ajalta, vuodesta 1946 vuoteen 2021. Lisäksi työssä käydään läpi kuntien merkitys Suomessa ja kuntajaon muutokseen liittyviä yleisiä säännöksiä.

Vuoden 2021 ensimmäisen päivän jälkeen, jolloin Suomessa tehtiin yksi kuntaliitos, Suomessa kuntien määrä on 309. Tämä on 255 kuntaa vähemmän verrattuna kuntien määrään Suomessa ennen vuoden 1946 alussa tehtyjä kuntaliitoksia, jolloin lukumäärä oli 564 kuntaa. Kuntaliitosten määrä on kuitenkin laskenut 2010-luvulla, ja niiden määrä on noin kolmasosa verrattuna 2000-luvun kuntaliitosten määrään. Tämä näyttäisi olevan osittain uuden SOTE-uudistuksen aiheuttamaa, sillä samalla maakuntarajojen muutokset ovat samalla aikajanelly yli kaksinkertaistuneet. [40]

Työssä myös käydään hieman läpi Pirkanmaan maakunnan historiaa, ja sen nykyistä tilannetta väestöllisesti, että maantieteellisesti. Tarkoituksena on saada yleinen kuva maakunnan väestötiheydestä ja alueellisista haasteista, joita kuntajaon muutoksilla koetetaan ratkaista.

Työssä on hyödynnetty Finlexiä uusimpien kuntajaon muutosten seurannassa sekä kuntarakenteen yleisten säännöksiin tarkentamisessa.

2 Kuntarakenne

2.1 Yleiset säännökset

Suomessa kuntien tarkoituksena on helpottaa asukkaiden itsehallintoa ja yleisen hallinnon toimintaa sekä järjestää asukkailleen palveluita, joista suurin osa määritellään kuntien tehtäväksi laissa. Kunnat voivat myös luoda itselleen omia itsehallinnollisia tehtäviä, jotka yleensä liittyvät talouteen, työllisyyteen ja asumiseen.

Kuntajaon muutos säädetään lailla, tai lain säädösten mukaan muutoksesta päättävät valtioneuvosto tai valtiovarainministeriö, jäljempänä ministeriö. Tavoitteena on kehittää elinvoimainen, alueellisesti eheä ja yhdyskuntarakenteeltaan toimiva kuntarakenne, kuten myös muodostaa kunta toiminnallisesta kokonaisuudesta, kuten työssäkäyntialueesta. Kokonaisuuden edellytykset ovat vastata kunnan määriteltyjen tehtävien järjestämisestä ja rahoituksesta.

Kuntarakennelain 1698/2009 mukaan kuntajaon muuttamisella voidaan tarkoittaa kahta seuraavaa metodia. Ensimmäinen niistä on kunnan osan siirtäminen kunnasta toiseen. Tässä tapauksessa kuntien lukumäärä ei muutu. Toinen metodi on kuntien yhdistäminen, jossa kuntien lukumäärä laskee. Yhdistäminen koskee kuntajaon muutosta, jossa yksi tai useampi kuntaa lakkaa ja yhdistyy olemassa olevaan kuntaan, tai useamman kunnan tilanteessa ne yhdistyvät uudeksi kunnaksi. Jos kyseessä on yksi lakkaava kunta, voidaan kunnan alue jakaa kahden tai useamman kunnan kesken.

Kuntajaon muutoksen toteuttamisen edellytyksenä on alueellisen kehittymisen parantaminen. Kunnan täytyy myös muodostua toiminnallisesta kokonaisuudesta, lukuun ottamatta sitä, jos valtioneuvosto päättää erityisen kuntajakoselvityksen perusteella toisin. Erityisissä kuntajakoselvityksissä määränpäänä tavoitteena on saada kunta muodostumaan yhdestä alueesta. Muutoksessa myös suomen- ja ruotsinkielisen väestön oikeudet saada palveluja omalla kielellään on otettava huomioon. Samaan tapaan myös saamelaisilla on oikeus ylläpitää ja kehittää itsehallintoa heidän omalla kotiseutualueellansa sekä harjoittaa omaa saamelaisten kieltä ja kulttuuria. [15.]

Kuntajakomuutos edellyttää seuraavia alueellisia parannuksia:

- Kunnan toiminnallisten ja taloudellisten edellytysten parantaminen vastamaan palveluiden järjestämistä tai kunnan toiminnan edistämistä.
- Alueen asukkaiden palveluiden ja elinolosuhteiden kehittäminen.
- Alueen elinkeinojen toimintamahdollisuuksien parantaminen.
- Yhdyskuntarakenteen toimivuuden kehittäminen.

2.2 Kuntarakenteen muutokset

Vuoden 2021 ensimmäisenä päivä koko Suomessa tehtiin vain yksi kuntaliitos, kun taas maakuntaliitoksia oli viisi. Yksi näistä maakunnan aluemuutoksista oli Keski-Suomen Kuhmoinen, joka liittyi Pirkanmaan maakuntaan. Sama kuntaliitosten suosio on huomattavasti laskussa, 2010-luvun kuntaliitosmäärien ollessa kolmannes siitä, mitä ne olivat edeltävät kymmenen vuotta. Päinvastoin taas maakuntarajojen muutokset ovat viime vuosikymmenenä yli kaksinkertaiset kuin edeltävät kymmenen vuotta.

Suosio vaihtaa kunnan maakuntaa näyttääkin olevan nykyään korkeammalla kuin kuntaliitokset. Kyseisen muuton syynä voikin olla uusi SOTE-uudistus, jossa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja siirretään vahvasti yksittäisten kuntien käsistä maakunta laajaisiksi palveluiksi. Halutessaan vaihtaa hyvinvointialuetta kunnan täytyy etsiä sitä maakuntansa rajojen ulkopuolelta.

3 Pirkanmaan maakunta

3.1 Maakunnan historia

Pirkanmaata alettiin pitää omana maakuntanaan vasta vuonna 1956, kun Pirkanmaan maakuntaliitto perustettiin. Liiton perustamisen myötä myös Pirkanmaa-nimi alkoi hiljalleen vakiintua alueen nimeksi. Maakuntaa oli tätä ennen yleisesti kutsuttu Tammermaaksi. Nimi tulee luonnollisesti Tampereesta, joka on toiminut alueen keskuksena 1800-luvulta lähtien, kun siitä tuli huomattava teollisuuskeskus. Tampere on myös toiminut alueen ainoana kaupunkina vuodesta 1779, kun Kustaa III sen perusti. Alueen sijaitsevia kauppaloita, jotka vuosina 1963–1977 muutettiin kaupungeiksi. Tammermaanin voi vielä nykypäivänä havaita alueella sijaitsevien palveluiden nimissä. [20.]

3.2 Pirkanmaa nykyisin

Pirkanmaa on sisämaan maakunta Lounais-Suomessa, Hämeen ja Satakunnan historiallisten maakuntien alueella. Vuonna 2021 päivitetty kartta Pirkanmaasta on kuvassa 1. Maakunta koostuu 23 kunnasta, joista 12 on kaupunkia. Pirkanmaan kokonaispinta-ala on 15 549,56 km², ollen vasta yhdenneksitoista suurin maakunta Suomessa. Pinta-alasta noin 14 % on vesistöä, mikä on huomattavasti yli Suomen maakuntien keskiarvon. Myös väestötiheys on maakuntien keskiarvoon verrattuna kaksinkertainen, sekä väestömääränä Pirkanmaa on Suomen toiseksi suurin maakunta. Pirkanmaan noin 526 190 (29.9.2021) asukkaasta noin kaksi kolmasosaa asuu Tampereen keskustaajama-alueella. [21]

Kuva 1. Pirkanmaan kartta vuonna 2021 [22]

4 Muutokset Pirkanmaalla

4.1 Maakuntamuutokset

Pirkanmaan maakunnalla on ollut yhteensä seitsemän aluemuutosta 1950-luvulta, sen perustamisesta asti. Ensimmäinen näistä oli vuoden 1993 ensimmäisenä päivänä, jolloin Pirkanmaahan siirtyi kuusi kuntaa sen länsinaapurista, Satakunnan maakunnasta. Kunnat olivat Hämeenkyrö, Ikaalinen, Kihniö, Mouhijärvi, Parkano ja Viljakka. Samalla kunnat siirtyivät Turun ja Porin läänistä Hämeen lääniin.

Seuraava aluemuutos tapahtui vuoden 1997 ensimmäisenä päivänä, jolloin Pirkanmaan maakuntaan siirtyi kolme kuntaa Satakunnan maakunnasta. Suodenniemen, Vammalan ja Äetsän kunnat olivat nyt osa Pirkanmaan maakuntaa, kun taas Kiikoisten kunta siirtyi Pirkanmaalta Satakunnan maakuntaan. Kiikoinen palasi takaisin Pirkanmaan maakuntaan vuonna 2013 sen liittyessä Pirkanmaahan kuuluvaan Sastamalan kaupunkiin.

Tässä välissä vuonna 2001 Kuorevesi yhdistyi Keski-Suomen Jämsän kaupungin kanssa muodostaen uuden Jämsän kaupungin, joka sai laajennusta Pirkanmaan Längelmäen kunnasta vuonna 2007. Längelmäen kunta jaettiin Pirkanmaan Oriveden kunnan ja Jämsän kaupungin kanssa, jolloin Jämsään liitetty osio siirtyi Keski-Suomeen. Myös Punkalaidun ehti vuonna 2005 siirtyä Satakunnasta Pirkanmaahan. Viimeisin Pirkanmaan maakunnan aluemuutos tapahtui vuoden 2021 ensimmäisenä päivänä, jolloin Keski-Suomen Kuhmoinen siirtyi osaksi Pirkanmaan maakuntaa. [20]

4.2 Kuntajakomuutokset Pirkanmaalla

Pirkanmaan maakunnan entiset kunnat on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Pirkanmaan maakunnan entiset kunnat 1946–2011 [20].

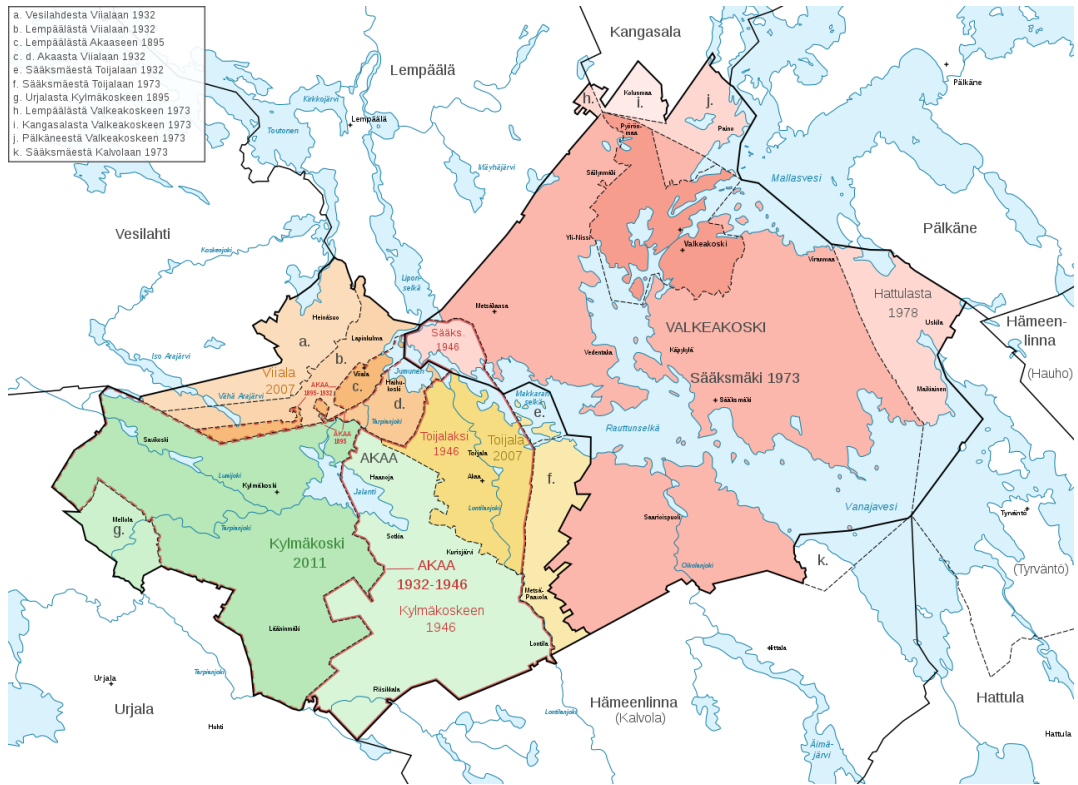
Kunnan nimi	Lakkautusvuosi	Kunnan nimi	Lakkautusvuosi
Kylmäkoski	2011	Sahalahti	2005
Kuhmalahti	2011	Kuorevesi	2001
Vilppula	2009	Tottijärvi	1976
Mäntän kaupunki	2009	Pohjaslahti	1973
Kuru	2009	Suoniemi	1973
Mouhijärvi	2009	Sääksmäki	1973
Äetsä	2009	Eräjärvi	1973
Vammalan kaupunki	2009	Tyrvää	1973
Viiala	2007	Ikaalisten maalaiskunta	1973
Toijalan kaupunki	2007	Teisko	1972
Luopioinen	2007	Aitolahti	1966
Längelmäki	2007	Messukylä	1947
Suodenniemi	2007	Akaa	1946
Viljakkala	2007		

Akaan kunta

Entinen Akaan kunta (kuva 2) lakkasi olemasta vuoden 1946 ensimmäisenä päivänä. Kunnan kirkonkylästä muodostettiin Toijalan kauppala ja muu Akaan kuntaa käsittävä alue liitettiin Kylmäkosken, Sääksmäen ja Viialan kuntiin (kuva 3). sekaannuksen välttämiseksi vuonna 2007 perustetun Akaan kaupungin kanssa on hyvä muistaa käyttää Akaa (kaupunki) -muotoa. [7]

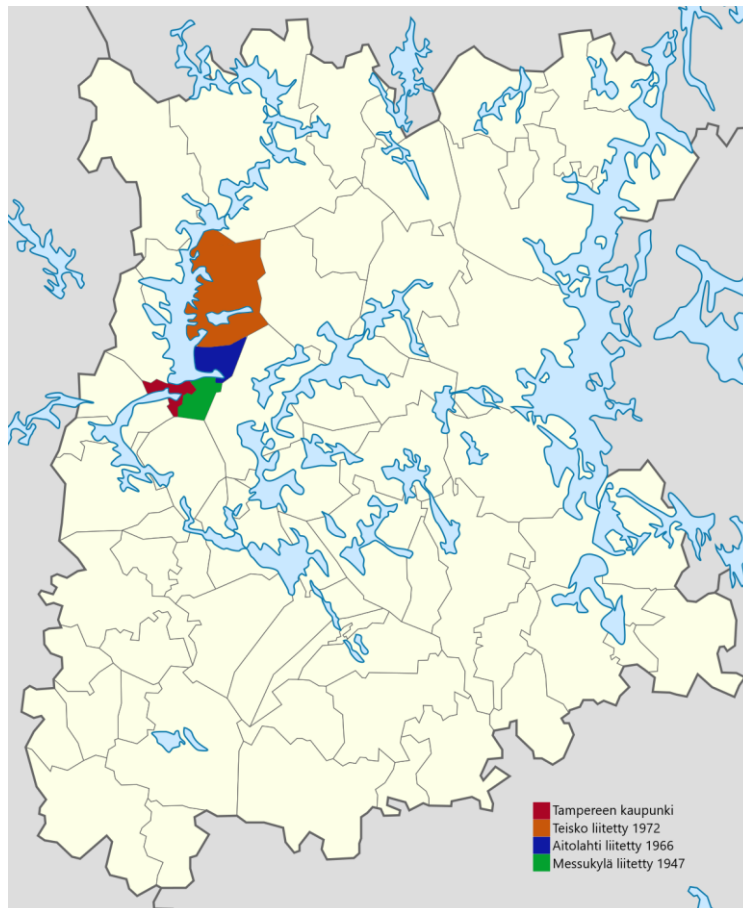
Kuva 2. Entinen Akaan kunta Hämeen historiallisessa maakunnassa 1935 [23].

Kuva 3. Entisen Akaan kunnan kuntajako [23].

Messukylän kunta, Aitolahden kunta ja Teiskon kunta

Messukylän kunta (1947), Aitolahden kunta (1966) ja Teiskon kunta (1972) lakkasivat mainituiden vuosien ensimmäisinä päivinä, ja kunnat käsittäneet alueet liitettiin aikanaan Tampereen kaupunkiin (kuva 4). Kuntaliitosten aikana laajentunut kaupunki on pitänyt samat oikeudelliset ja hallinnolliset alueet kuin kaupunkiliitoksia ennen sekä on pysynyt suomenkielisenä. [38]

Kuva 4. Tampereen kaupunkiin liitetyt entiset Messukylän, Aitolahden ja Teiskon kunnat [24].

Ikaalisten maalaiskunta

Ikaalisten maalaiskunta (kuva 5) lakkasi olemasta vuoden 1972 ensimmäisenä päivänä yhdistyessään Ikaalisten epäitsenäisen kauppalan kanssa. Uutta kuntaa kutsuttiin Ikaalisten kunnaksi. [14]

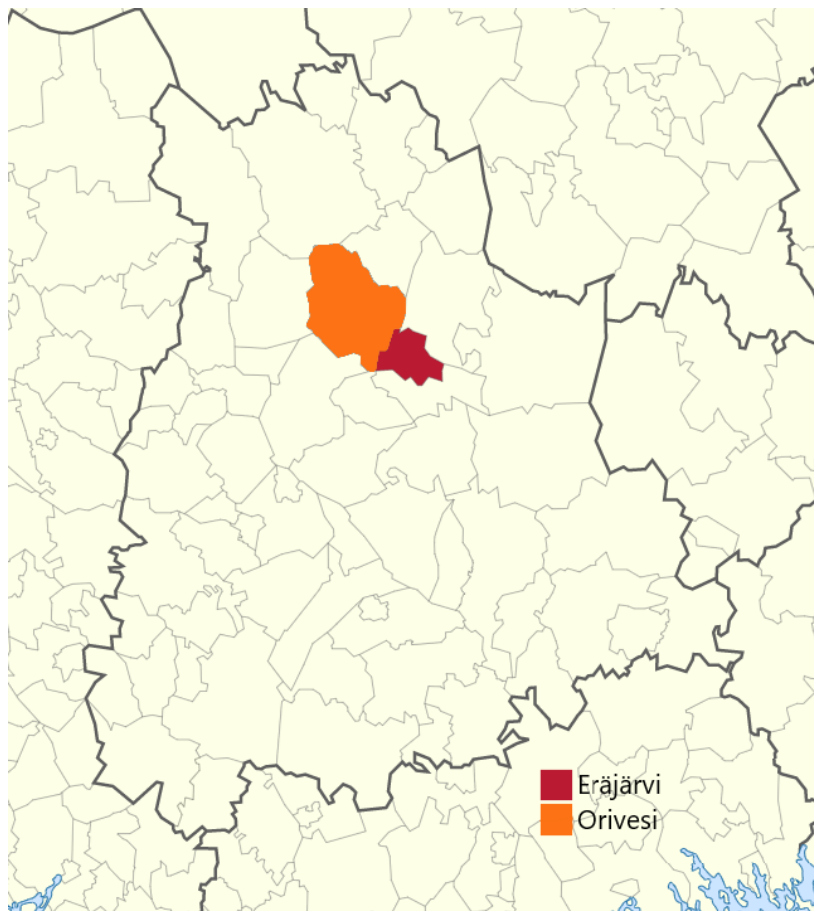
Kuva 5. Entisen Ikaalisten maalaiskunnan sijainti [25].

Tyrvään kunta

Tyrvään kunta lakkasi olemasta vuoden 1973 ensimmäisenä päivänä, ja kunnan alueet liitettiin Vammalan kaupunkiin. Laajentunut kaupunki säilytti samat oikeudelliset ja hallinnolliset jaotukset kuin entinen Vammalan kaupunki ja pysyi suomenkielisenä. [38]

Eräjärven kunta

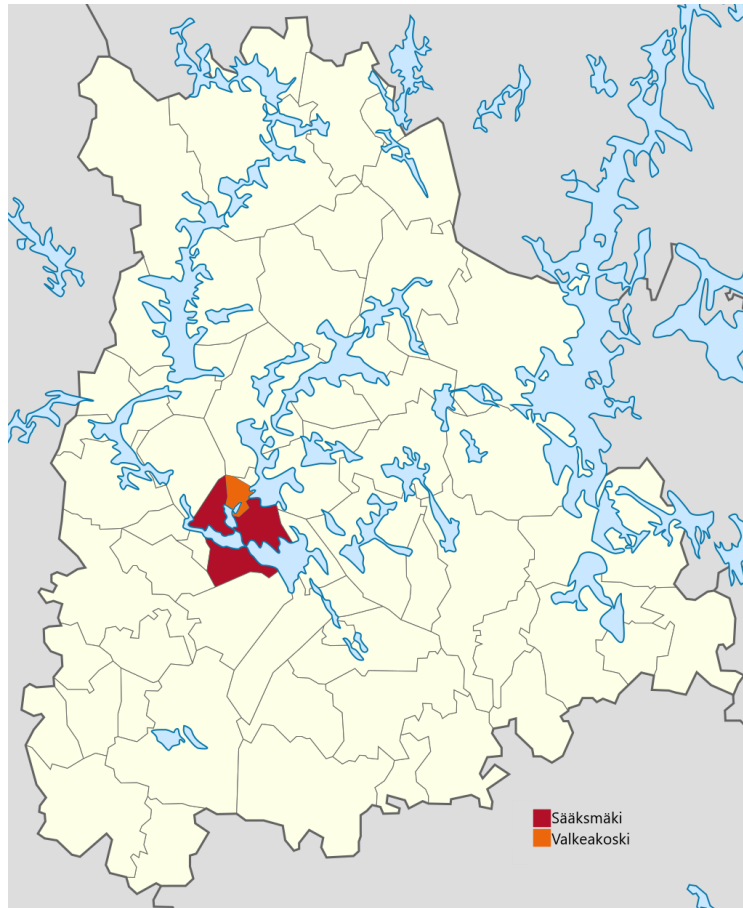
Eräjärven kunta (kuva 6) lakkasi olemasta vuoden 1973 ensimmäisenä päivänä, ja sen alueet liitettiin Oriveden kuntaan. Laajentunut Oriveden kunta säilytti samat oikeudelliset ja hallinnolliset jaotukset kuin entinen Oriveden kunta ja pysyi suomenkielisenä. Vuoden 1986 alussa Oriveden kunnasta tuli kaupunki. [38]

Kuva 6. Oriveden kuntaan liitetty entinen Eräjärven kunta [26].

Sääksmäen kunta

Sääksmäen kunta (kuva 7) lakkasi olemasta vuoden 1973 ensimmäisenä päivänä, ja sen alueet liitettiin Valkeakosken kaupunkiin. Laajentunut kaupunki säilytti samat oikeudelliset ja hallinnolliset jaotukset kuin entinen Valkeakosken kaupunki sekä pysyi suomenkielisenä. [38]

Kuva 7. Valkeakosken kaupunkiin liitetty Sääksmäen kunta [27].

Suoniemi

Suoniemen kunta (kuva 8) lakkasi olemasta vuoden 1973 ensimmäisenä päivänä, ja sen alueet liitettiin Nokian kuntaan. Laajentunut kunta säilytti samat oikeudelliset ja hallinnolliset jaotukset kuin entinen Nokian kunta sekä pysyi suomenkielisenä. [38]

Kuva 8. Entinen Suoniemen kunnan sijainti [28].

Pohjaslahden kunta

Pohjaslahden kunta (kuva 9) lakkasi olemasta vuoden 1973 ensimmäisenä päivänä, ja sen alueet jaettiin Vilppulan kunnan ja Virtain kaupungin kesken. Noin kaksi kolmasosaa alueista liitettiin Vilppulaan ja loput Virtoihin. [38]

Kuva 9. Entisen Pohjaslahden kunnan sijainti [29].

Tottijärven kunta

Tottijärven kunta (kuva 10) lakkasi olemasta vuoden 1976 ensimmäisenä päivänä, ja sen alueet liitettiin Nokian kuntaan. Laajentunut kunta säilytti samat oikeudelliset ja hallinnolliset jaotukset kuin entinen Nokian kunta sekä pysyi suomenkielisenä. Vuoden 1977 alussa Nokian kunnasta tuli kaupunki. [38]

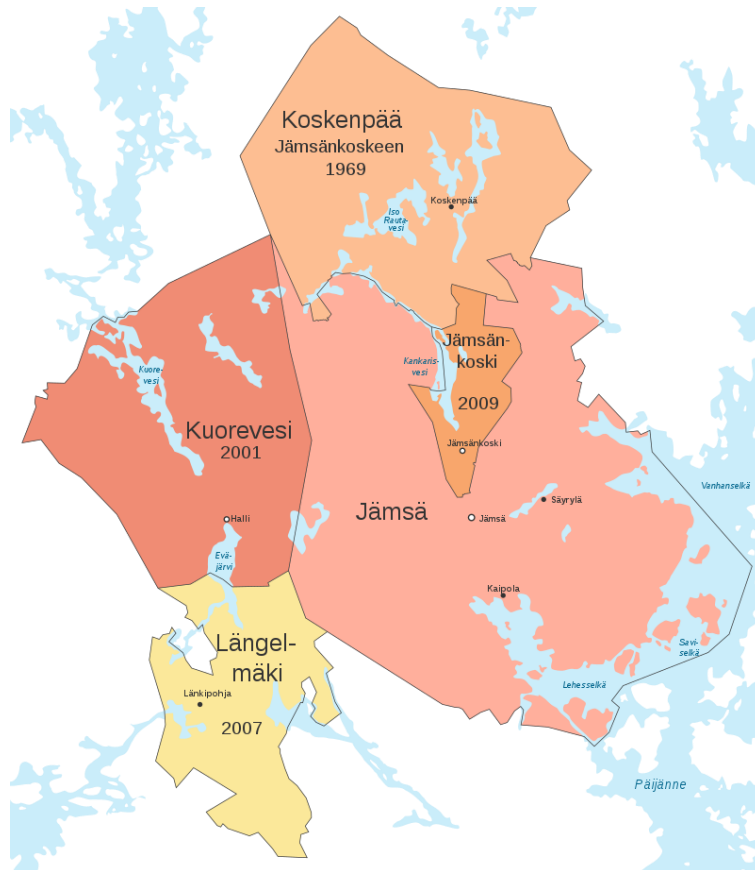
Kuva 10. Entisen Tottijärven kunnan sijainti [30].

Kuoreveden kunta

Kuoreveden kunta ja Jämsän kaupunki lakkasivat olemasta vuoden 2001 ensimmäisenä päivänä, ja niiden entisistä alueista perustettiin uusi Jämsän kunta (kuva 11). Uusi kunta säilytti samat oikeudelliset ja hallinnolliset jaotukset kuin entinen Jämsän kaupunki. Uusi kunta pysyi myös Jämsän maakunnassa, Keski-Suomessa, kun entisen Kuoreveden kunnan alueet siirtyivät Pirkanmaasta Keski-Suomeen. Kunta on suomenkielinen Kielil (148/1922) 2 §:n nojalla sellaisena kuin se on laissa 10/1975. Päätöksen muutosta oli mahdollista hakea valituskirjelmällä korkeimman hallinto-oikeuden kautta. [3]

Kuntajaon muutoksen viitteet:

- Kuntarakennelain (1196/1997) 11 §:n 1 momentti
- Kielil (148/1922) 2 § lain 10/1975 mukaan

Kuva 11. Jämsän kunnan liitos Kuoreveden ja Längelmäen kanssa [31].

Sahalahden kunta

Sahalahden kunta (kuva 12) ja entinen Kangasalan kunta lakkasivat olemasta vuoden 2005 ensimmäisenä päivänä, kun kuntien entisistä alueista perustettiin uusi Kangasalan kunta. Uusi kunta säilytti samat oikeudelliset ja hallinnolliset jaotukset kuin entinen Kangasalan kunta sekä on suomenkielinen KieliL (423/2003) 5 §:n nojalla. Päätöksen muuttosta oli mahdollista hakea valituskirjelmällä korkeimman hallinto-oikeuden kautta. Kunta päätti ottaa käyttöön kaupunki nimityksen vuonna 2018. [39]

Kuntajaon muutoksen viitteet:

- Kuntarakennelain (1196/1997) 11 §:n 1 momentti
- KieliL (423/2003) 5 §

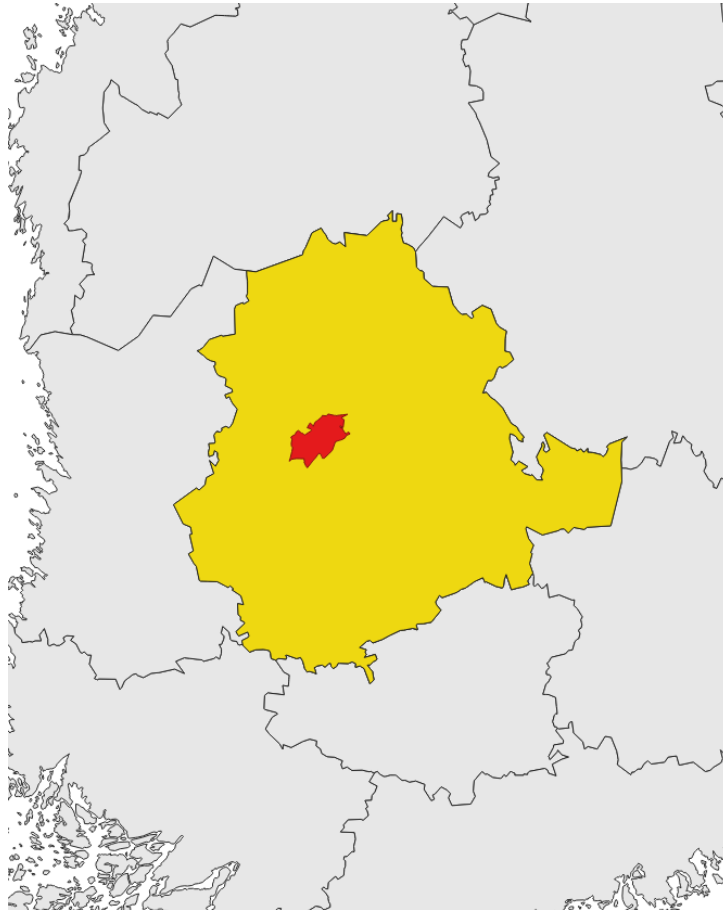
Kuva 12. Sahalahden sijainti Pirkanmaan maakunnassa [32].

Viljakkalan kunta

Viljakkalan kunta (kuva 13) lakkasi olemasta vuoden 2007 ensimmäisenä päivänä, kun sen käsittävät alueet liitettiin Ylöjärven kuntaan. Uusi Ylöjärven kunta säilytti samat oikeudelliset ja hallinnolliset jaotuksen kuin entinen Ylöjärven kunta. Kunta pysyi suomenkielisenä KieliL (423/2003) 5§:n nojalla. Päätöksen muutosta oli mahdollista hakea valituskirjelmällä korkeimman hallinto-oikeuden kautta. [13]

Kuntajaon muutoksen viitteet:

- Kuntarakennelain (1196/1997) 11 §:n 1 momentti
- KieliL (423/2003) 5 §

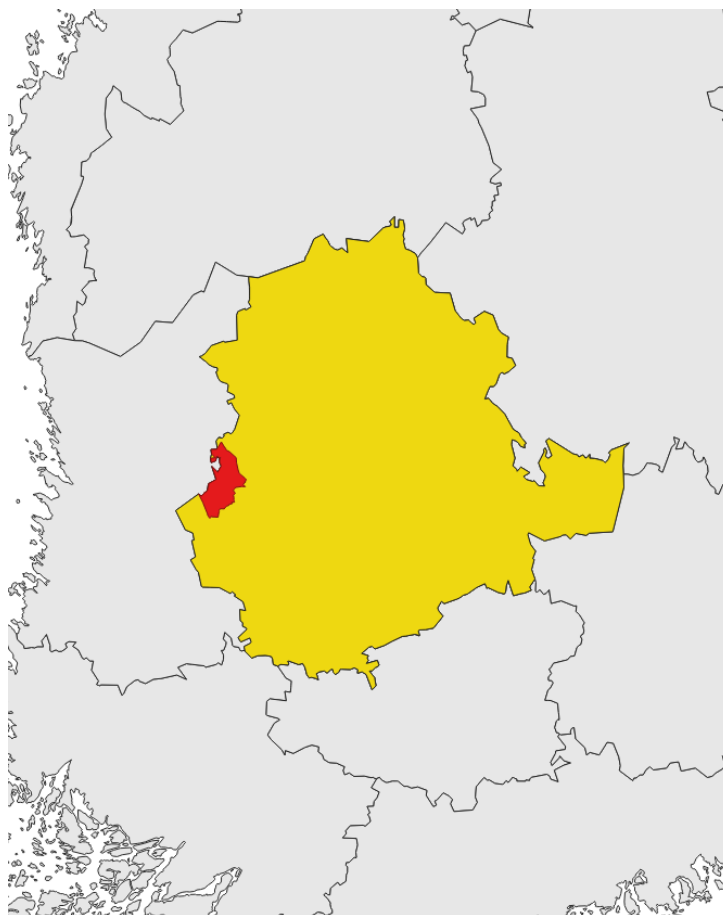
Kuva 13. Viljakkala Pirkanmaan maakunnassa (2021).

Suodenniemen kunta

Suodenniemen kunta (kuva 14) lakkasi olemasta vuoden 2007 ensimmäisenä päivänä, kun sen alueet liitettiin Vammalan kaupunkiin. Uusi Vammalan kaupunki säilytti samat oikeudelliset ja hallinnolliset jaotukset kuin entinen Vammalan kaupunki. Kunta pysyi suomenkielisenä KielilL (423/2003) 5 §:n nojalla. Päätöksen muutosta oli mahdollista hakea valituskirjelmällä korkeimman hallinto-oikeuden kautta. [10] Vuonna 2009 Vammalan kaupunki lakkasi olemasta, kuten myös Mouhijärven ja Äetsän kunta, joiden tilalle perustettiin uusi Sastamalan kaupunki

Kuntajaon muutoksen viitteet:

- Kuntarakennelain (1196/1997) 11 §:n 1 momentti
- KielilL (423/2003) 5 §

Kuva 14. Suodenniemi Pirkanmaan maakunnassa (2021).

Längelmäen kunta

Längelmäen kunta lakkasi olemasta vuoden 2007 ensimmäisenä päivänä, kun sen entiset alueet jaettiin Jämsän (kuva 11) ja Oriveden kaupunkeihin (kuva 15). Jämsän ja Oriveden kuntien tuomiopiirit ja hallintoalueet eivät muuttuneet entisistä kunnistaan. Kunnat pysyivät suomenkielisenä KielilL (423/2003) 5 §:n nojalla. Päätöksen muutosta oli mahdollista hakea valituskirjelmällä korkeimman hallinto-oikeuden kautta. [8]

Kuntajaon muutoksen viitteet:

- Kuntarakennelain (1196/1997) 11 §:n 1 momentti
- KielilL (423/2003) 5 §

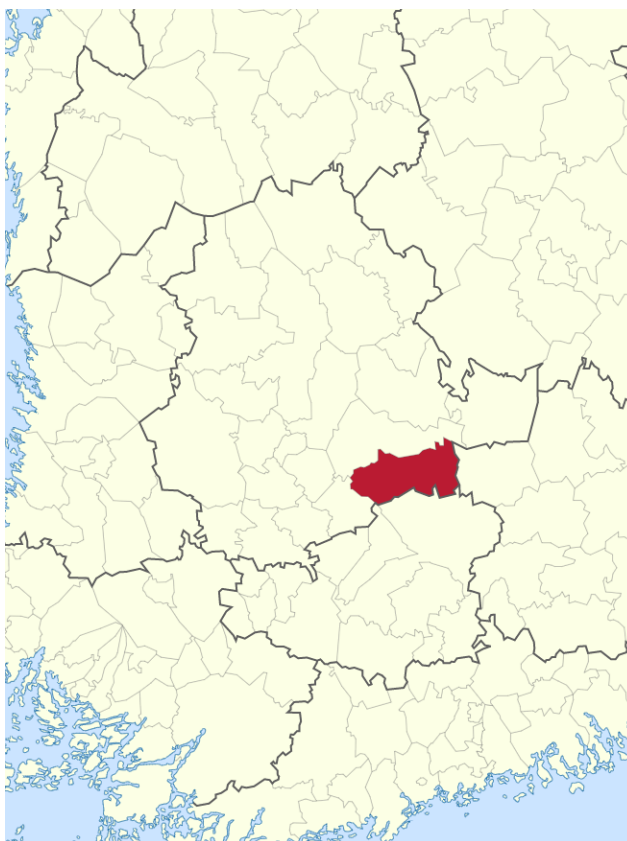
Kuva 15. Entiset Eräjärven ja Längelmäen kunnat [33].

Luopioisten kunta

Entinen Pälkäneen kunta ja Luopioisten kunta lakkasivat olemasta vuoden 2007 ensimmäisenä päivänä, ja niiden entisille alueille perustettiin uusi Pälkäne-niminen kunta (kuva 16). Uusi kunta kuuluu niihin tuomiopiireihin ja hallintoalueisiin kuin entisen Pälkäneen kunta kuului sekä on suomenkielinen KieliL (423/2003) 5§:n nojalla. Päätöksen muutosta oli mahdollista hakea valituskirjelmällä korkeimman hallinto-oikeuden kautta. [6]

Kuntajaon muutoksen viitteet:

- Kuntarakennelain (1196/1997) 11 §:n 1 momentti
- KieliL (423/2003) 5 §

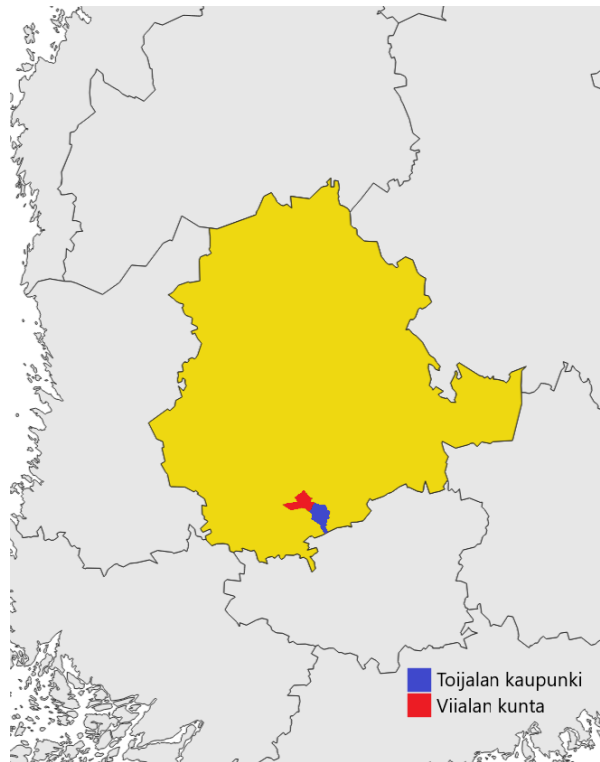
Kuva 16. Uusi Pälkäneen kunta [34].

Akaan kaupungin perustaminen

Viialan kunta ja Toijalan kaupunki (kuva 17) lakkasivat olemasta vuoden 2007 ensimmäisenä päivänä ja niiden tilalle perustettiin uusi Akaan kaupunki. Uusi kaupunki kuuluu entisen Toijalan kaupungin tuomiopiireihin ja hallintoalueisiin. Uudesta kunnasta tuli suomenkielinen KieliL (423/2003) 5 §:n nojalla. Päätöksen muutosta oli mahdollista hakea valituskirjelmällä korkeimman hallinto-oikeuden kautta. [11]

Kuntajaon muutoksen viitteet:

- Kuntarakennelain (1196/1997) 11 §:n 1 momentti
- KieliL (423/2003) 5 §

Kuva 17. Entiset Toijalan kaupunki ja Viialan kunta Pirkanmaan maakunnassa (2021)

Sastamalan kaupungin perustaminen

Mouhijärven kunta, Äestän kunta ja Vammalan kaupunki lakkasivat olemasta vuoden 2009 ensimmäisenä päivänä, kun niiden tilalle perustettiin uusi Sastamalan kaupunki (kuva 18). Uusi Sastamalan kaupunki kuuluu valtion alue- ja paikallishallinnon osalta samoihin tuomiopiireihin ja hallintoalueisiin kuin entinen Vammalan kaupunki. Kunta pysyi suomenkielisenä KieliL (423/2003) 5 §:n nojalla. Päätöksen muutosta oli mahdollista hakea valituskirjelmällä korkeimman hallinto-oikeuden kautta. [12]

Kuntajaon muutoksen viitteet:

- Kuntarakennelain (1196/1997) 11 §:n 1 momentti
- KieliL (423/2003) 5 §

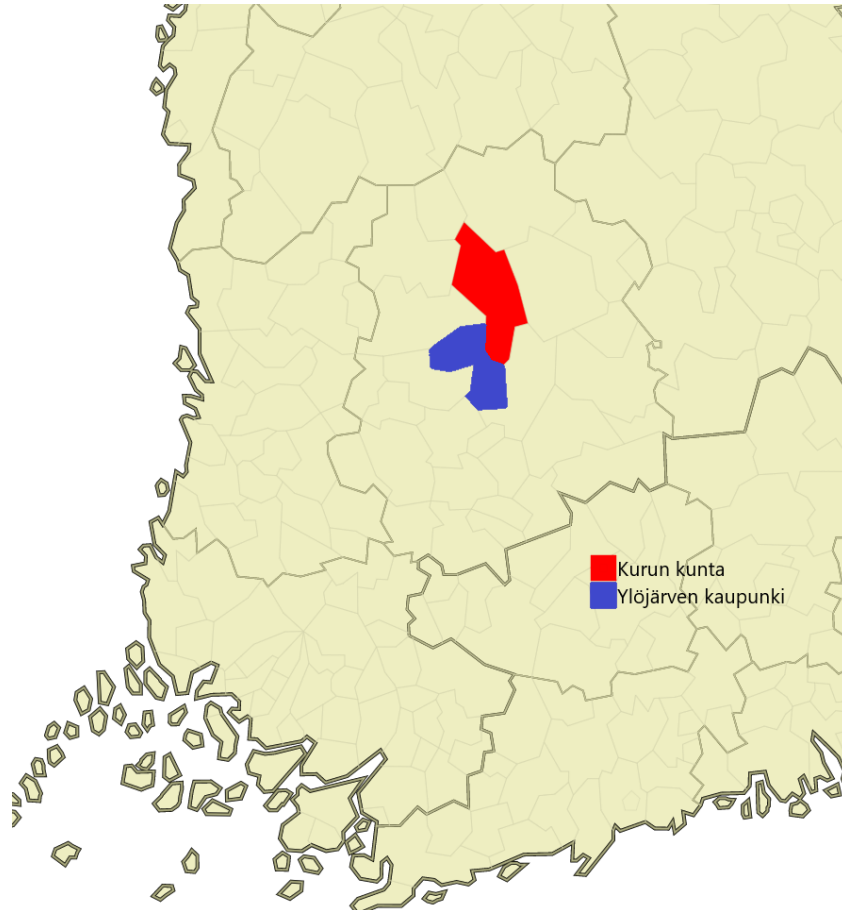
Kuva 18. Nykyisen Sastamalan alueen kuntaliitokset [35].

Kurun kunta

Kurun kunta lakkasi olemasta vuoden 2009 ensimmäisenä päivänä, kun sen alue liitettiin Ylöjärven kaupunkiin (kuva 19). Laajentunut Ylöjärven kaupunki kuuluu valtion alue- ja paikallishallinnon osalta samoihin tuomiopiireihin ja hallintoalueisiin kuin entinen Ylöjärven kaupunki ja pysyi suomenkielisenä. Päätöksen muutosta oli mahdollista hakea valituskirjelmällä korkeimman hallinto-oikeuden kautta. [4]

Kuntajaon muutoksen viitteet:

- Kuntarakennelain (1196/1997) 11 §:n 1 momentti
- Kielil (423/2003) 5 §

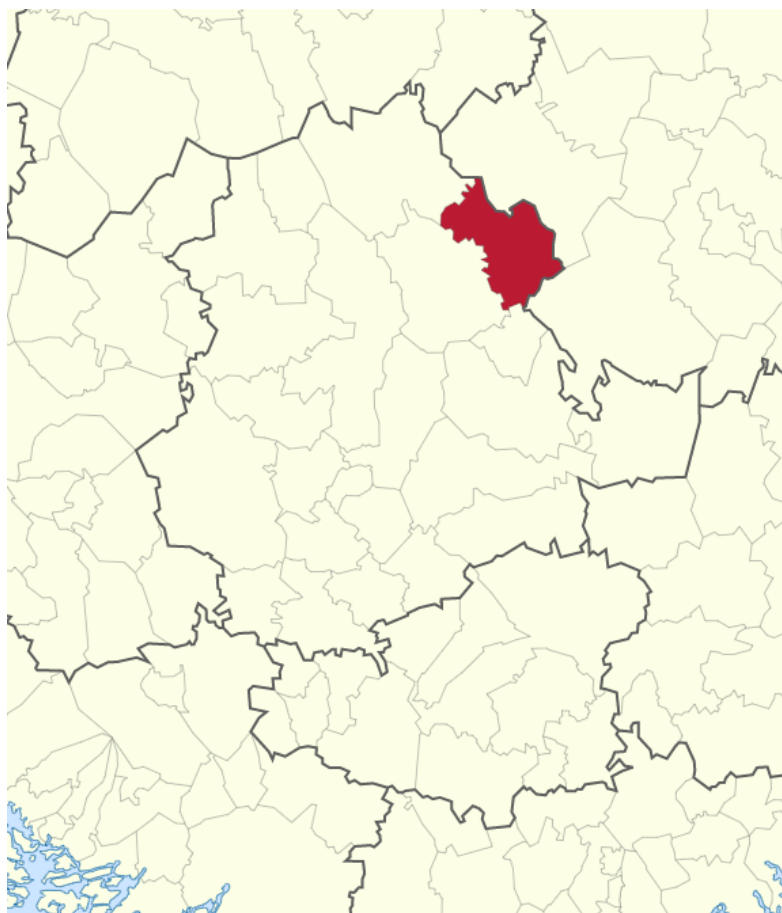
Kuva 19. Entinen Kurun kunta [36].

Mäntän kaupungin liittäminen Vilppulan kuntaan

Vuoden 2009 ensimmäisenä päivänä Mäntän kaupunki liitettiin Vilppulan kuntaan, ja liittymän nimi vaihdettiin Mänttä-Vilppulaksi (kuva 20), joka sai myös kaupunki-nimityksen. Laajentunut kunta kuuluu valtion alue- ja paikallishallinnon osalta samoihin tuomiopiireihin ja hallintoalueisiin kuin entinen Vilppulan kunta ja pysyi suomenkielisenä. Päätöksen muutosta oli mahdollista hakea valituskirjelmällä korkeimman hallinto-oikeuden kautta. [9]

Kuntajaon muutoksen viitteet:

- Kuntarakennelain (1196/1997) 11 §:n 1 momentti
- Kielil (423/2003) 5 §

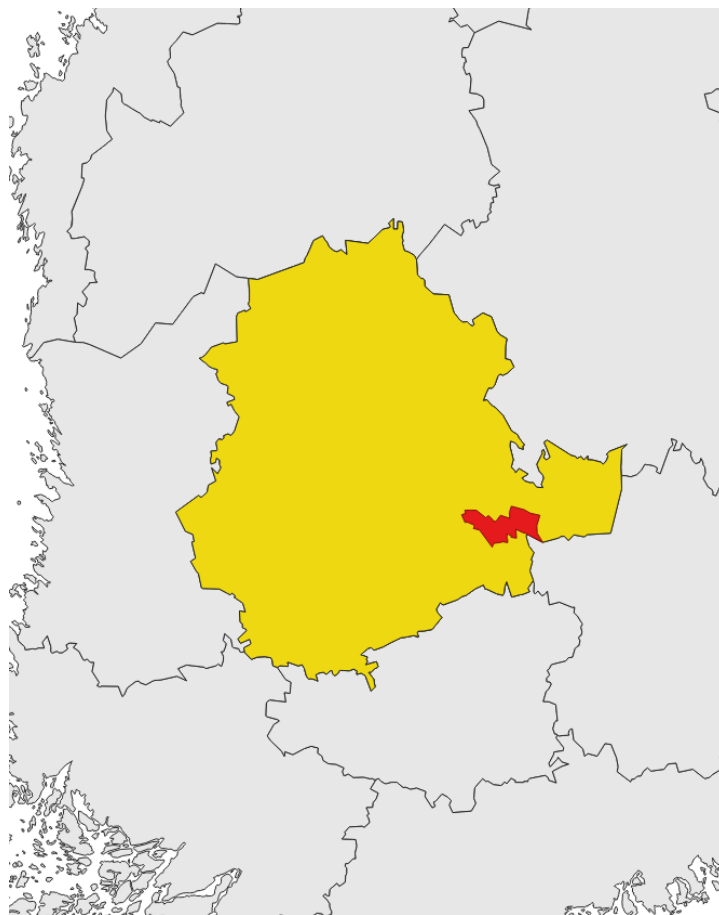
Kuva 20. Nykyinen Mänttä-Vilppulan kunta Pirkanmaan maakunnassa (2021) [37].

Kuhmalahden kunta

Kuhmalahden kunta (kuva 21) lakkasi olemasta vuoden 2011 ensimmäisenä päivänä, kun sen käsittävä alue liitettiin Kangasalan kuntaan. Laajentunut Kangasalan kunta kuuluu valtion alue- ja paikallishallinnon osalta samoihin tuomiopiireihin ja hallintoalueisiin kuin entinen Kangasalan kunta ja pysyi suomenkielisenä. [2]

Kuntajaon muutoksen viitteet:

- Kuntarakennelain (1698/2009) 21 §:n 1 momentti
- Kuntarakennelain 55 §:n 1 momentti
- KieliL (423/2003) 5 §

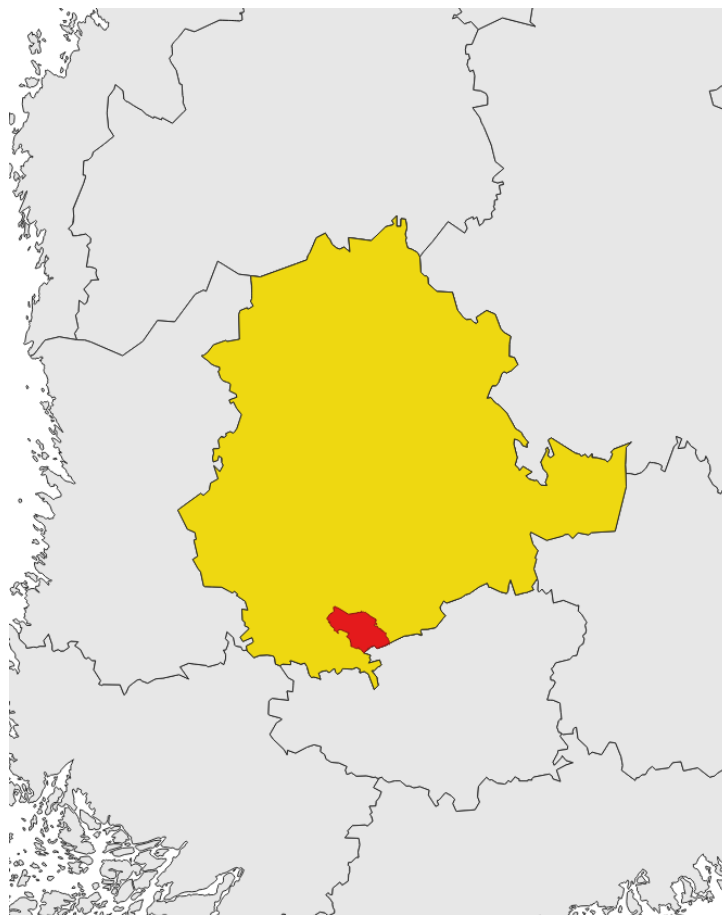
Kuva 21. Entinen Kuhmalahden kunta Pirkanmaan maakunnassa (2021)

Kylmäkosken kunta

Kylmäkosken kunta (kuva 22) lakkasi olemasta vuoden 2011 ensimmäisenä päivänä, kun sen käsittävä alue liitettiin Akaan kaupunkiin. Laajentunut Akaan kaupunki kuuluu valtion alue- ja paikallishallinnon osalta samoihin tuomiopiireihin ja hallintoalueisiin kuin entinen Akaan kaupunki sekä pysyi suomenkielisenä. [5]

Kuntajaon muutoksen viitteet:

- Kuntarakennelain (1698/2009) 21 §:n 1 momentti
- Kuntarakennelain 55§:n 1 momentti
- KieliL (423/2003) 5 §

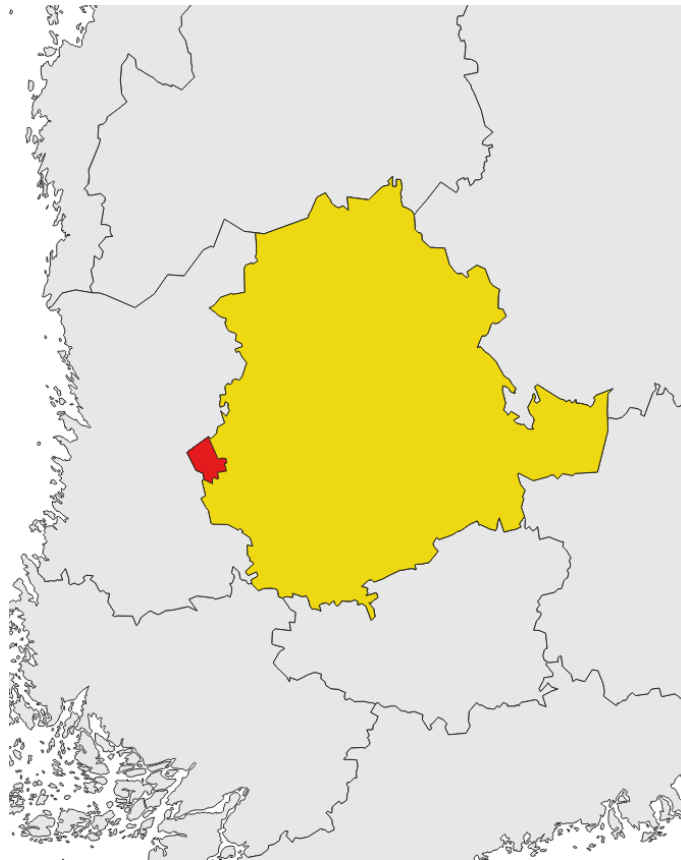
Kuva 22. Entinen Kylmäkosken kunta Pirkanmaan maakunnassa (2021)

Kiikoisten kunta

Satakunnan maakunnan Kiikoisten kunta (kuva 23) lakkasi olemasta vuoden 2013 ensimmäisenä päivänä, kun sen alue liitettiin Sastamalan kaupunkiin, ja alue siirtyi samalla Pirkanmaan maakuntaan. Laajentunut Sastamalan kaupunki säilytti samat oikeudelliset ja hallinnolliset jaotukset kuin entinen Sastamalan kaupunki sekä pysyi suomenkielisenä. [1]

Kuntajaon muutoksen viitteet:

- Kuntarakennelain (1698/2009) 21 §:n 1 momentti
- Kuntarakennelain 55 §:n 1 momentti
- KieliL (423/2003) 5 §

Kuva 23. Entinen Kiikoisten kunta Pirkanmaan maakunnassa (2021)

5 Päätelmät

Opinnäytetyössä seurattiin Pirkanmaan maakunnan kuntajaon ja maakuntarajojen muutosta 75 vuoden ajan vuodesta 1946 opinnäytetyön tekemishetken nykyaikaan asti. Koska aika on jatkuvaa, tämä tarkoittaa, että työ jää tulevaisuuden kannalta kesken. SOTE-uudistuksen vaikutuksia voi nyt jo nähdä kuntarakenteen muutoksessa, mutta miten se vaikuttaa pitkälti tulevaisuudessa, jää tämän työn ulottumattomiin. Kuntien ja kuntajaon muutosten historiakaan ei ala siitä, mistä opinnäytetyössä aloitetaan, vaan jo Pirkanmaan kunnilla sitä riittää useampi sata vuotta. Tähän ajan määrään verrattuna työssä seurataan vain murto-osaa Pirkanmaan maakunnan alueiden muutosta.

Työn seuranta-aikavälin aikana, vuodesta 1946 vuoteen 2021, Pirkanmaan maakunnassa lakkasi yhteensä 27 kuntaa. Näistä kolmeen liittyi myös maakuntarajojen muutoksia, joita yhteensä oli seitsemän.

Työn ajoituksella onkin hyvät ja huonot puolensa. Siinä ei tulla näkemään SOTE-uudistusten täyttä vaikutusta kuntarakenteessa ja maakuntarajojen muutoksissa. Joka tapauksessa työssä voi nähdä, kuinka kunnat siihen suhtautuvat ennakkoon, kuntaliitosten määrien väheneminen ja maakuntarajojen kiihtyvä muutos. Uskoisin, että työtä voitaisiin jatkaa tulevaisuudessa, kun muutosten seuraukset näkyvät paremmin kokonaisuutena.

Lähteet

- 1 Valtioneuvoston päätös Kiikoisten kunnan ja Sastamalan kaupungin yhdistymisestä. 404/2012. Verkkoaineisto. Finlex.fi [<https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120404>] Luettu 5.8.2021.
- 2 Valtioneuvoston päätös Kuhmalahden kunnan liittamisestä Kangasalan kuntaan. 555/2010. Verkkoaineisto. Finlex.fi [<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100555>] Luettu 5.8.2021.
- 3 Valtioneuvoston päätös Kuoreveden kunnan ja Jämsän kaupungin lakkauttamisesta ja uuden Jämsän kunnan perustamisesta. 605/2000. Verkkoaineisto. Finlex.fi [<https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120404>] Luettu 5.8.2021.
- 4 Valtioneuvoston päätös Kurun kunnan liittamisestä Ylöjärven kaupunkiin. 1308/2007. Verkkoaineisto. Finlex.fi [<https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20071308>] Luettu 5.8.2021
- 5 Valtioneuvoston päätös Kylmäkosken kunnan liittamisestä Akaan kaupunkiin. 465/2010. Verkkoaineisto. Finlex.fi [<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100465>] Luettu 5.8.2021.
- 6 Valtioneuvoston päätös Luopioisten kunnan ja Pälkäneen kunnan lakkauttamisesta ja uuden Pälkäneen kunnan perustamisesta. 477/2006. Verkkoaineisto. Finlex.fi [<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2006/20060477>] Luotu 3.2.1993. Viimeksi muokattu 3.6.2019. Luettu 6.8.2021.
- 7 Akaa (kunta). 2019. YSO-paikat. Verkkoaineisto. Suomalainen asiasanasto- ja ontologiapalvelu Finto.fi [<https://finto.fi/yso-paikat/fi/page/p106977>] Luettu 10.8.2021.
- 8 Valtioneuvoston päätös Längelmäen kunnan lakkauttamisesta ja sen alueiden liittamisestä Jämsän kaupunkiin ja Oriveden kaupunkiin. 523/2006. Verkkoaineisto. Finlex.fi [<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2006/20060523>] Luettu 4.9.2021.
- 9 Valtioneuvoston päätös Mäntän kaupungin liittamisestä Vilppulan kuntaan. 315/2008. Verkkoaineisto. Finlex.fi. [<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2008/20080315>] Luettu 4.9.2021.
- 10 Valtioneuvoston päätös Suodenniemen kunnan liittamisestä Vammalan kaupunkiin. 465/2006. Verkkoaineisto. Finlex.fi [<https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2006/20060465>] Luettu 4.9.2021.

- 11 Valtioneuvoston päätös Toijalan kaupungin ja Viialan kunnan lakkauttamisesta ja uuden Akaan kunnan perustamisesta. 524/2006. Verkkoaineisto. Finlex.fi [<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2006/20060524>] Luettu 4.9.2021.
- 12 Valtioneuvoston päätös Vammalan kaupungin, Mouhijärven kunnan ja Äetsän kunnan lakkauttamisesta ja uuden Sastamalan kaupungin perustamisesta. 313/2008. Verkkoaineisto. Finlex.fi [<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2008/20080313>] Luettu 4.9.2021.
- 13 Valtioneuvoston päätös Viljakkalan kunnan liittämisestä Ylöjärven kaupunkiin. 464/2006. Verkkoaineisto. Finlex.fi [<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2006/20060464>] Luettu 4.9.2021.
- 14 Ikaalisten maalaiskunta. 2019. YSO-paikat. Verkkoaineisto. Suomalainen asiansanasto- ja ontologiapalvelu Finto.fi [<https://finto.fi/yso-paikat/fi/page/p176245>] Luotu 3.2.1993. Viimeksi muokattu 3.6.2019. Luettu 4.9.2021.
- 15 Kuntarakennelaki. 1698/2009. Verkkoaineisto. Finlex.fi [<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20091698>] Luettu 9.9.2021.
- 16 Kaupunkien ja kuntien lukumäärät ja väestötiedot. Verkkoaineisto. Kuntaliitto.fi [<https://www.kuntaliitto.fi/tietotuotteet-ja-palvelut/kaupunkien-ja-kuntien-lukumäärät-ja-vaestotiedot>] Luettu 8.9.2021.
- 17 Vammala. 2019. YSO-paikat. Verkkoaineisto. Suomalainen asiansanasto- ja ontologiapalvelu Finto.fi [<https://finto.fi/yso-paikat/fi/page/p94471>] Luotu 3.2.1993. Viimeksi muokattu 3.6.2019. Luettu 8.9.2021.
- 18 Suomen maakunnat. Verkkoaineisto. Wikipedia.org [https://fi.wikipedia.org/wiki/Suomen_mmaakunnat] Luettu 8.9.2021.
- 19 Sote-uudistus. Verkkoaineisto. Soteuudistus.fi [<https://soteuudistus.fi/ukk>] Luettu 8.9.2021.
- 20 Pirkanmaan maakunta. 2021. Verkkoaineisto. Wikipedia.org. [https://fi.wikipedia.org/wiki/Pirkanmaan_mmaakunta] Luettu 8.9.2021.
- 21 Väestörakenteen ennakkotiedot alueittain. 2021. Verkkoaineisto. Tilastokeskus. [https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vrm_vamuu/statfin_vamuu_pxt_11lj.px/] Luettu 8.9.2021.
- 22 Pirkanmaan maakunta. 2021. Pirkanmaan karttoja. Verkkoaineisto. Pirkanmaa.fi. [<https://www.pirkanmaa.fi/tietoa-pirkanmaasta/pirkanmaan-karttoja/>] Luettu 9.9.2021

- 23 Akaa. Akaa (Suomen entinen kunta). Verkkoaineisto. Wikipedia.org. [[https://fi.wikipedia.org/wiki/Akaa_\(Suomen_entinen_kunta\)](https://fi.wikipedia.org/wiki/Akaa_(Suomen_entinen_kunta))] Luettu 9.9.2021
- 24 Messukylä. Sijainti. Verkkoaineisto. Wikipedia.org. [<https://fi.wikipedia.org/wiki/Messukyl%C3%A4>] Luettu 9.9.2021
- 25 Ikaalisten maalaiskunta. Sijainti. Verkkoaineisto. Wikipedia.org. [https://fi.wikipedia.org/wiki/Ikaalisten_maalaiskunta] Luettu 9.9.2021
- 26 Eräjärvi. Sijainti. Verkkoaineisto. Wikipedia.org. [<https://fi.wikipedia.org/wiki/Er%C3%A4j%C3%A4rvi>] Luettu 9.9.2021
- 27 Sääksmäki. Sijainti. Verkkoaineisto. Wikipedia.org. [<https://fi.wikipedia.org/wiki/S%C3%A4%C3%A4ksm%C3%A4ki>] Luettu 9.9.2021
- 28 Suoniemi. Sijainti. Verkkoaineisto. Wikipedia.org. [<https://fi.wikipedia.org/wiki/Suoniemi>] Luettu 9.9.2021
- 29 Pohjaslahti. Sijainti. Verkkoaineisto. Wikipedia.org. [<https://fi.wikipedia.org/wiki/Pohjaslahti>] Luettu 9.9.2021
- 30 Tottijärvi. Sijainti. Verkkoaineisto. Wikipedia.org. [<https://fi.wikipedia.org/wiki/Tottij%C3%A4rvi>] Luettu 9.9.2021
- 31 Jämsän kuntaliitokset. Jämsä. Verkkoaineisto. Wikipedia.org. [<https://fi.wikipedia.org/wiki/J%C3%A4ms%C3%A4>] Luettu 9.9.2021
- 32 Sahalahti. Sijainti. Verkkoaineisto. Wikipedia.org. [<https://fi.wikipedia.org/wiki/Sahalahti>] Luettu 9.9.2021
- 33 Oriveteen liitettiin Eräjärven kunta vuonna 1973 ja Längelmäen kunnan länsiosat vuonna 2007. Orivesi. Verkkoaineisto. Wikipedia.org. [<https://fi.wikipedia.org/wiki/Orivesi>] Luettu 9.9.2021
- 34 Pälkäne. Sijainti. Verkkoaineisto. Wikipedia.org. [<https://fi.wikipedia.org/wiki/P%C3%A4lk%C3%A4ne>] Luettu 9.9.2021
- 35 Nyky-Sastamalan alueen kuntaliitokset vuodesta 1932 vuoteen 2013. Sastamala. Verkkoaineisto. Wikipedia.org. [<https://fi.wikipedia.org/wiki/Sastamala>] Luettu 9.9.2021
- 36 Kuru. Sijainti. Verkkoaineisto. Wikipedia.org. [<https://fi.wikipedia.org/wiki/Kuru>] Luettu 9.9.2021

- 37 Mänttä-Vilppula. Sijainti. Verkkoaineisto. Wikipedia.org. [<https://fi.wikipedia.org/wiki/M%C3%A4ntt%C3%A4-Vilppula>] Luettu 9.9.2021
- 38 Kuntaliitos Suomessa. 2021. Verkkoaineisto. Wikipedia.org. [https://fi.wikipedia.org/wiki/Kuntaliitos_Suomessa] Luettu 9.9.2021
- 39 Valtioneuvoston päätös Kangasalan ja Sahalahden kuntien lakkauttamisesta ja uuden Kangasalan kunnan perustamisesta. 559/2004. Verkkoaineisto. Finlex.fi. [<https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2004/20040559>] Luettu 9.9.2021
- 40 Suomen kunnat. 2021. Verkkoaineisto. Wikipedia.org. [https://fi.wikipedia.org/wiki/Suomen_kunnat] Luettu 28.9.2021